

5. Ysgol Uwchradd Tywyn

LLEIHAU EFFAITH TLODI AR GYRHAEDDIAD ADDYSGOL

ARSYLLFA POLISI ASTUDIAETH ACHOS 5

Enw'r Ysgol/Lleoliad: **Ysgol Uwchradd Tywyn**

Awdurdod Lleol: **Gwynedd**

Math o Ysgol/Lleoliad: **Uwchradd**

Cyfrwng Iaith: **Cymraeg**

Nifer y Disgyblion: **270**

Canran Prydau Ysgol am Ddim: **10%**

Canolbwynt yr Astudiaeth Achos

Adnabod disgyblion â chyrhaeddiad isel a datblygu ystod o strategaethau i wella eu perfformiad yn cynnwys profiadau dysgu ychwanegol ac ymgysyllti â'u rhieni.

Cyflwyniad

Mae Ysgol Uwchradd Tywyn yn un o'r ysgolion uwchradd lleiaf yng Nghymru. Mae'n ysgol gyfun 11-16 yn cynnig addysg yn bennaf trwy gyfrwng y Gymraeg ac weithiau yn Saesneg. Mae'n gwasanaethu dalgylch gwledig ac arfordirol eang ac mae oddeutu 25% o'i disgyblion yn dod o gartrefi Cymraeg eu hiaith. Yn ôl data ar wefan *Fy Ysgol Leol*¹ mae 270 o ddisgyblion yn yr ysgol ac mae 9.7% ohonynt yn gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim. Y rhif cyfredol ar y gofrestr yw 259 ac mae 9.6% yn ddisgyblion prydau ysgol am ddim.

Yn draddodiadol dim ond nifer fechan o ddisgyblion yn yr ysgol sydd yn gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim. Fodd bynnag, mae'n aml wedi meddu ar gyfran uchel (30% ar hyn o bryd) o ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Felly mae cymorth ac ymyriadau wedi cael eu canolbwyntio'n bennaf ar y disgyblion hyn, y mae rhai – ond yn sicr nid pob un – hefyd yn disgyn i'r categori prydau ysgol am ddim.

Mae'r ysgol yn gyson wedi targedu cymorth ar gyfer categorïau amrywiol o ddisgyblion, er enghraifft bechgyn, yn ogystal â ffin C/D TGAU a disgyblion mewn perygl o adael yr ysgol heb fynd i addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant (NEET).

Mae'r ysgol yn credu bod ei maint yn cael effaith gadarnhaol. Caiff hyn ei grynhoi orau gan y dyfyniadau canlynol:

¹ <http://mylocalschool.wales.gov.uk/school.htm?estab=6614032&lang=eng>

“Rydym yn ysgol fach ac rydym yn adnabod yr holl ddisgyblion a theuluoedd mor dda.”

“Bydd y mwyafrif o athrawon sydd ddim yn addysgu pynciau craidd yn addysgu’r holl ddisgyblion ym mlynnyddoedd 7-i-9.”

Pennaeth Cyfnod Allweddol 4

“Rydym yn gweithio fel tîm gyda’r athrawon.”

“Mae’r rhan fwyaf o athrawon yn gwneud i ni deimlo ein bod yn cael ein gwerthfawrogi.”

“Mae’r staff addysgu’n gweithio’n dda gyda’r staff cymorth.”

Lleisiau Cynorthwyyr Cymorth Dysgu

“Rwy’n adnabod y disgyblion yn dda iawn; rwy’n dysgu pob un ohonynt.” “All pethau ddim gweithio’n ynysig mewn ysgol o’r maint hwn. Nid oes unrhyw le i guddio.”

Pennaeth Gwyddoniaeth

“Rwy’n adnabod pawb yn yr ysgol. Rwy’n dysgu pob un ohonynt. Mae pawb yn adnabod pawb.”

Pennaeth Celf

Defnyddio Data ac Ymyriadau Cysylltiedig

Mae gan yr ysgol system effeithiol iawn ar gyfer cipio data, sydd wedi cael ei datblygu dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf. Mae hyn yn caniatáu i’r ysgol fapio cyflawniad a chyrhaeddiad disgyblion yn effeithiol. Mae’n defnyddio cod lliwiau sy’n rhoi golwg gyffredinol gyflym a syml i staff o gynnydd a chyrhaeddiad disgyblion. Mae hyn yn cynnwys rhoi disgyblion mewn grwpiau dan ystod o gategorïau, y mae prydau ysgol am ddim yn un ohonynt. Yn ogystal, gyda niferoedd mor fach mae athrawon a staff cymorth yn dweud ei fod yn hawdd iawn iddyn nhw weld, a bod yn ymwybodol o, gynnydd a chyrhaeddiad cyfredol pob disgybl barhaus.

Dadansoddiad systematig y pennaeth o gynnydd, cyflawniad a chyrhaeddiad yw sail adolygiadau adrannol. Mae’n ofynnol bod pob adran yn diffinio pa gymorth y bydd yn ei ddarparu i alluogi disgyblion i gwrdd â thargedau dyheadol penodol. Gofynnir iddynt hefyd ddarparu gwerthusiad o ba mor effeithiol a llwyddiannus yr oedd y gweithredoedd.

Mae adolygiadau ysgol gyfan bob hanner tymor o gynnydd, cyflawniad a chyrhaeddiad disgyblion yn cynnwys adran ar ddisgyblion prydau ysgol am ddim. Mae’r Uwch Dîm Rheoli (UDRh) yn monitro grŵp o ddisgyblion sydd wedi eu targedu (ar ffin gradd C/D neu’n gyfatebol) ym mlynnyddyn 9 ac 11. Mae adrannau’n

ymgymryd â'r rôl hon hefyd gyda grwpiau tebyg wedi eu targedu ym mlwyddyn 7, 8 a 10. Mae'r sylw a chraffu agos y mae'r disgyblion hyn yn ei dderbyn yn yr ysgol yn cael ei ategu gan ddialog rheolaidd a, ble bo angen, cyfarfodydd â rhieni.

Mae dosbarthiadau'n cael eu trefnu mewn tair set ar gyfer y pynciau craidd o flwyddyn 8. Mae staff yn credu bod hyn yn gwneud cynllunio ac addysgu'n fwy syml ac yn galluogi'r ysgol i greu setiau 'gwaelod' bach sy'n gallu rhoi llawer o sylw unigol i ddisgyblion (yn arbennig gyda lefel gynyddol cymorth ac arbenigedd y Cynorthwywyr Cymorth Dysgu sydd ar gael yn awr).

“Mae'r holl system bellach yn targedu disgyblion mewn ffordd fwy cadarn.”
Pennaeth

Cymorth Ychwanegol i Ddisgyblion

Mae cymorth ychwanegol wedi ei ddarparu y tu allan i'r ystafell ddosbarth. Gall hyn fod ar ffurf un i un neu grwpiau bychan yn gweithio ar raglenni adolygu a dal i fyny pwrpasol. Mae nifer o'r rhain yn canolbwyntio ar lythrennedd. Ceir mwy o gymorth hefyd yn dilyn penodi Cynorthwydd Cymorth Dysgu arall gyda chyfrifoldeb penodol dros rifiedd.

Mae system glir yn bodoli i roi cymorth i ddisgyblion yn y pynciau craidd gyda sesiynau '*Llinell Gymorth*' galw draw yn cael eu cynnal ar ôl ysgol bob wythnos. Mae un ar gyfer gwyddoniaeth, Saesneg a mathemateg ynghyd â sesiwn amser cinio ar gyfer Cymraeg. Mae croeso i bob disgybl fynychu'r rhain ac yn ôl yr ysgol mae presenoldeb ynddynt yn dda yn gyffredinol. Fodd bynnag, telir sylw arbennig i geisio a sicrhau bod y disgyblion hynny sydd ddim yn ei chael yn hawdd gweithio gartref yn gallu mynychu. Mae athrawon pwnc eraill yn fodlon trefnu cyfarfodydd amser cinio, yn cynnwys ar sail un i un, i ymdrin ag unrhyw ymholiadau neu bryderon gan ddisgyblion.

Mae rhywfaint o'r cyllid Grant Amddifadedd Disgyblion wedi cael ei ddefnyddio i benodi Cynorthwydd Cymorth Dysgu, ac un o'i rolau yw dilyn yr holl ddisgyblion prydau ysgol am ddim a chynghori ar unrhyw strategaethau ymyriad a chymorth ar eu cyfer.

Mae '*Bydis Darllen*' wedi cael eu defnyddio ble mae disgyblion ym mlwyddyn 11 yn gwirfoddoli i weithio â disgyblion blwyddyn 7 yn ystod cyfnodau cofrestru ar ddechrau'r diwrnod ysgol. Mae'r llyfrgell sydd mewn man canolog yn lleoliad da ar gyfer y gweithgaredd hwn.

Mae gweithgareddau sy'n digwydd y tu allan i oriau ysgol yn cynnwys *Clwb Brecwast* a *Chlwb Gwaith Cartref*, sydd â phresenoldeb uchel cyson gan ddisgyblion prydau ysgol am ddim a disgyblion dim prydau ysgol am ddim. Mae'r *Clwb Brecwast* yn cael ei gynnal yn ddyddiol o 07:45 tan 08:30. Cafodd ei sefydlu gan un o'r tîm Cymorth Dysgu. Mae'n cynnig y manteision amlwg o ddarparu dechrau maethlon ac iach i'r diwrnod ysgol (oherwydd y dalgylch mawr mae rhai disgyblion yn cychwyn yn gynnar

iawn ac, i eraill, nid oes unrhyw draddodiad o fwyta brecwast adref). Mae hefyd yn atgyfnerthu sgiliau cymdeithasol. Mae adborth disgyblion yn dangos ffactorau eraill, a allant fod o gymorth yn cael disgyblion i setlo'n dda cyn dechrau'r diwrnod ysgol.

“Mae hefyd yn dda gallu siarad â Mrs Sheedy.”

“Mae Mrs Sheedy yn neis iawn ac mae'n dda siarad â hi.”

“Mae Mrs Sheedy yn neis iawn ac yn ddoniol ac mae'n neis siarad â hi'r peth cyntaf yn y bore.”

Lleisiau Disgybl

Mae'r *Clwb Gwaith Cartref* yn cael ei gynnal unwaith yr wythnos am ddwy awr. Cafodd ei sefydlu gan yr un aelod o'r tîm Cymorth Dysgu a sefydlodd y *Clwb Brecwast*. Mae'r clwb yn cael ei gynnal mewn ystafell TGCh ac mae hyn yn rhoi adnoddau ac offer ychwanegol i ddisgyblion. Bwriedir ei fod yn darparu amgylchedd cefnogol i ddisgyblion gyda chymorth parod gan yr aelod staff sy'n bresennol. Ceir ysgogiad i fynychu gan fod y rhai sy'n mynychu wyth gwaith neu fwy yn derbyn tystysgrif. Mae'r Clwb hefyd yn rhywle lle mae'r disgyblion hyn yn barod i helpu'r rhai iau gyda'u tasgau. Mae'n anelu at wneud disgyblion yn ddysgwyr mwy hyderus a brwd gan eu bod yn mynd i'r afael ag aseiniadau mewn lleoliad cefnogol gydag offer da, yn hytrach nac mewn lleoliad lle y gallant frwydro i gael unrhyw help personol neu faterol a lle maen nhw'n ynysig. Mae rhai sylwadau diweddar gan ddisgyblion sy'n cadarnhau hyn yn cynnwys:

“Mae'r Clwb Gwaith Cartref mor hwyliog a chynnes ac y gall fod. Y funud rwy'n cerdded i mewn trwy'r drws rwy'n teimlo fy mod wedi ymlacio.”

“Mae'r Clwb Gwaith Cartref yn wych. Mae am ddwy awr ar ôl ysgol ac mae'n eich galluogi chi i wneud eich gwaith cartref gyda'ch ffrindiau.”

“Mae'r Clwb Gwaith Cartref yn ANHYGOEL! Rydym yn cael 2 awr dda ar ôl ysgol bob nos iau. Rydym yn gallu gwneud ein gwaith cartref a'i argraffu am ddim ac mae Miss Sheedy yno i helpu bob amser ac rydym yn gallu bod gyda'n ffrindiau.”

“Mae mynd i'r Clwb Gwaith Cartref yn well na gwneud gwaith cartref adref achos os nad ydych yn siŵr o rywbeth gallwch gael help a chynghor gan Miss Sheedy neu eich ffrindiau.”

“Rwy'n ei hoffi achos pan rwy'n ceisio gwneud fy ngwaith cartref adref mae'n anodd canolbwyntio ond dim yn y Clwb Gwaith Cartref.”

Llais Disgybl

Ceir ystod eang o weithgareddau allgyrsiol a chyfoethogi. Mae'r rhain yn cynnwys gweithgareddau seiliedig ar sgiliau fel *Clwb Gwyddbwyll* a *Chlwb Scrabble*, teithiau maes, ymweliadau â'r theatr a llefydd eraill o ddiddordeb addysgol fel Llyfrgell

Genedlaethol Cymru. Mae'r ysgol yn sicrhau na fydd unrhyw ddisgybl yn colli allan ar y gweithgareddau hyn am nad oes ganddynt arian i dalu amdanynt.

Mae oriau'r ysgol (08:30-14:45) yn golygu bod amser rhesymol ar gael ar ddiwedd y prynhawn ar gyfer gweithgareddau allgyrsiol, dosbarthiadau adolygu a Chlwb Gwaith Cartref. Teimlir bod disgyblion yn fwy parod i aros yn yr ysgol nac y byddent petai hi'n cau am 15:30 neu'n hwyrach. Gwneir ymdrech ymwybodol hefyd i amserlennu'r gweithgareddau hyn er mwy osgoi gwrthdaro diangen.

Gweithio â Rhieni a'r Gymuned

Mae adeiladu ar ddialog parhaus gyda rhieni 'anodd eu cyrraedd' trwy gysylltiad agos a rheolaidd gydag asiantaethau allanol a gwasanaethau arbenigol yn flaenoriaeth yn Ysgol Uwchradd Tywyn.

Mae staff yn gweithio gyda rhieni sydd â diffyg hyder i ddod at yr ysgol ac maent yn ymwybodol bod hyn weithiau'n wir am ddisgyblion o 'gartrefi difreintiedig' hefyd. Mae athrawon a staff eraill yr ysgol yn cael hyfforddiant i fod yn wrandawyr da ac i gynnig arweiniad i helpu rhieni i wneud penderfyniadau sy'n dylanwadu ar addysg eu plant. Mae staff yn cyfathrebu â rhieni ar y ffôn ac yn cynnig cyfarfodydd wyneb yn wyneb sydd weithiau'n digwydd yn y cartref sy'n helpu rhieni i ymlacio a theimlo'n fwy cyfforddus. Mae nifer o rieni wedi ysgrifennu at yr ysgol i ganmol y cyfathrebu ardderchog gyda rhieni:

“Ers i fy mab ddechrau yn eich ysgol mae'r wybodaeth gyfredol a chywir sy'n cael ei hanfon adref mewn cylchlythyrau a negeseuon testun wedi gwneud argraff dda iawn arnaf”

Llais Rhiant

Mae Cylchlythyr bob hanner tymor yn rhoi'r newyddion diweddaraf i rieni am ddigwyddiadau a datblygiadau'r ysgol ac mae'n cael ei ddosbarthu i fannau allweddol yn y gymuned fel y Ganolfan Hamdden, y Ganolfan Iechyd, y Deintydd, Llyfrgell a siopau.

Gwahoddir arbenigwyr i'r ysgol i gynnal gweithdai, rhai ohonynt yn arwain at gymwysterau fel Rhwydwaith y Coleg Agored:

- Gwarchod
- Sgiliau DJ
- Hamddena Corfforol

Mae nosweithiau gwybodaeth yn cael eu cynnal i gynnig cyngor a chael barn y rhieni. Mae hyn hefyd yn cael ei gyflawni trwy arolygon a holiaduron. Mae holiadur cymorth i ddisgyblon prydau ysgol am ddim wedi cael ei ddatblygu gan yr ysgol ac mae'n cynnwys cwestiynau fel:

- **Ydi eich plentyn wedi cymryd rhan mewn unrhyw un o'r teithiau amrywiol y mae'r ysgol wedi eu cynnig? Os do, pa rai, os na, pam ddim?**
- **Faint ydych chi'n teimlo y gallwch helpu eich plentyn gyda gwaith cartref? Ychydig, - Llawer, - Dim o gwbl?**
- **Allwch chi awgrymu unrhyw gymorth amgen neu ychwanegol y gellid ei ddarparu yr ydych yn teimlo a fyddai o fudd i'ch plentyn?**

Ar nosweithiau gwybodaeth a nosweithiau rhieni, os nad yw rhieni'n gallu mynychu oherwydd problemau cludiant, bydd yr ysgol yn gweithredu fel 'negesydd' ac yn rhoi rhieni mewn cysylltiad â theuluoedd eraill sydd efallai'n teithio i'r un cyfeiriad er mwyn iddynt gynnig lifft i'w gilydd.

Mae gan yr ysgol bartneriaeth lwyddiannus iawn gyda'r Clwb Rotari Lleol ac mae pob disgybl yn gallu mynd i ddigwyddiadau sy'n cael eu noddi gan y clwb, fel 'Cogydd Ifanc' a 'Cherddor Ifanc' y Flwyddyn. Mae'r Gwasanaeth Heddlu hefyd yn gweithio ar y cyd gyda'r ysgol a Gweithwyr Ieuenctid ar Brosiect Gardd Gymunedol yn yr orsaf rheilffordd leol.

Deilliannau

Mae'r niferoedd bach o ddisgyblion sy'n derbyn prydau ysgol am ddim (pedwar neu bump mewn grŵp blwyddyn) yn gwneud cymariaethau a chasgliadau blwyddyn ar ôl blwyddyn o fewn yr ysgol neu gydag ysgolion eerial yn beryglus iawn. Er gwaethaf hyn, yn 2013 mae perfformiad wedi dangos yr ysgol yn ennill deilliannau Lefel 2+ yn uwch na'r Teulu, yr Awdurdod Lleol a Chymru. Cafodd hyn ei adlewyrchu ym mherfformiad disgyblion prydau ysgol am ddim. Ar gyfer 2012, roedd dadansoddiad o berfformiad disgyblion unigol o'r wyth disgybl prydau ysgol am ddim a safodd TGAU yn dangos bod saith wedi cyflawni Lefel 2, chwech wedi cyflawni'r Dangosydd Pynciau Craidd a chwech wedi cyflawni Lefel 2+. Cyflawnodd yr wyth L1.

Crynodeb

Y neges allweddol o'r astudiaeth achos hon yw pa mor bwysig yw hi fod arweinyddion yn defnyddio data yn effeithiol i adnabod y disgyblion hynny sy'n disgyn ar ei hôl hi ac i fonitro a gwerthuso effaith ymyriadau i fynd i'r afael â thangyflawni.

Themau	Ffactorau penodol	YUT
Arweinyddiaeth	Defnydd cadarn o ddata a hunan werthusiad	✓✓
	Hyfforddi a threfnu staff yn cynnwys arbenigwyr	✓✓
Addysgu a Dysgu	Rhaglenni dal i fyny	✓✓

	Cwricwlwm wedi ei deilwra yn adeiladu ar ddiddordebau a galluoedd dysgwyr, yn cynnwys gweithgareddau allgyrsiol	✓
	Adborth ac asesiad effeithiol	✓
Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned ehangach	Dialog gref gyda rhieni	✓✓

Cyswllt Allweddol

Mrs Helen Lewis, Pennaeth
 Ysgol Uwchradd Tywyn
 Heol yr Orsaf, Tywyn, LL36 9EU
 Ffôn: 01654 710256